

RECENZJE I SPRAWOZDANIA [Reviews and Chronicle]

Tomasz Niemirowski (2008). *O naturze i wspomaganiu rozwoju umysłowego*.
Lublin: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji

Rozwój umysłowy jest w tej pracy utożsamiany z rozwojem poznawczym. T. Niemirowski traktuje ten aspekt rozwoju jako jeden z elementów pełnego rozwoju człowieka, któremu należy poświęcić szczególną uwagę, zwłaszcza w sferze jego planowania i wspomagania. Aby można prawidłowo przejść przez te czynności, należy posiadać odpowiednią teorię, która pozwoli poznać źródła, czynniki, uwarunkowania i etapy czy w końcu efekt końcowy, jaki chcemy osiągnąć. Książka jest skierowana do szerokiej rzeszy odbiorców, ale szczególnie nacisk jest położony na nauczycieli, którzy odpowiadają za tworzenie programów nauczania, w których podstawowym celem jest rozwój umysłowy uczniów.

Zarzucając istniejącym teoriom ograniczony sposób podejścia do rozwoju umysłowego, polegający jedynie na opisywaniu różnych aspektów funkcjonowania umysłowego i to w ograniczonym zakresie, czyli do okresu młodzieńczego; na braku wartościowania tegoż rozwoju czy braku uwzględnienia pojęcia prawdy, Autor postanowił stworzyć opartą na filozofii koncepcję całościowo ujmującą proces rozwoju i funkcjonowania umysłu z uwzględnieniem jego kresu (pełni). Niemirowski odchodzi w swojej pracy od

czysto formalnego podejścia do rozwoju i określa go na podstawie zdobywanej wiedzy, jaka jest potrzebna do wypełniania aktualnych zadań rozwojowych. Natomiast kres lub pełnia tego rozwoju zależą od określenia, co trzeba wiedzieć i umieć, aby być w pełni rozwiniętym umysłowo, co utożsamia ze znajomością najważniejszych zadań życiowych.

Rozwój umysłowy jest tu utożsamiany z aktualizacją (urzeczywistnianiem) zdolności umysłowych, których zalążki tkwią w człowieku od początku jego istnienia, ale uaktywniają się dopiero w sprzyjających warunkach, na które wpływa odpowiednia budowa mózgu oraz otoczenie. Zatem rozwój jest tu traktowany jako wyraz samoaktualizacji, która przynosi człowiekowi radość.

Książka składa się z sześciu krótkich rozdziałów. W rozdziale pierwszym Czytelnik zapoznaje się ze strukturą rozwijającego się umysłu, na którą składają się dwa aspekty: czynny i bierny. Autor przytacza wiele definicji psychologicznych umysłu, dla których zrozumienia stosuje podejście filozoficzne. W rozważaniach Niemirowskiego widoczne są wpływy zarówno wykształcenia filozoficznego, jak i psychologicznego, gdzie widać podejście typowo rozwojowe, w którym rozwój jest traktowany jako ukierunkowana na dany cel zmiana.

Następnie możemy poznać, jakie są uwarunkowania rozwoju umysłowego, czyli dzięki czemu umysł się rozwija. Analiza własna tej problematyki została poprzedzona przedstawieniem punktów widzenia wielu psychologów rozwojowych. Autor odwołuje się przede wszystkim do natury ludzkiej i do jedności pomiędzy wrodzonymi pragnieniami i przekonaniami, które determinują nasz rozwój umysłowy. Wyjaśnia również rolę języka dla możliwości ujawnienia się wrodzonych możliwości człowieka. Kolejnym krokiem jest zapoznanie nas z mechanizmem rozwoju umysłowego.

O celach rozwoju umysłowego możemy dowiedzieć się z rozdziału trzeciego. Autor informuje między innymi o tym, że dążymy do poznawania, czyli rozumienia otaczającej nas rzeczywistości w celu skutecznego w niej funkcjonowania. Podkreśla normatywny charakter rozumowania, prowadzący do równowagi, pojmowanej jako osiągnięcie wewnętrznego spokoju, który stanowi cel rozwoju umysłowego.

Skąd możemy wiedzieć, że nasz umysł jest w pełni rozwinięty? Na to pytanie uzyskamy odpowiedź w kolejnym rozdziale, gdzie ukazano wskaźniki rozwoju umysłowego. Rozpatruje się je zarówno w sferze poznawczej, jak i wykonawczej. Są nimi bowiem: pełnia i prawdziwość poznania oraz skuteczność i wartość działania. Według Niemirowskiego skuteczne rozpoznanie oraz wypełnianie swego życiowego powołania, czy misji w sposób moralny – między innymi na gruncie zawodowym, może być przejawem tegoż rozwoju.

Zapewne wielu interesuje zagadnienie pełni rozwoju umysłowego, czyli osiągnięcie maksimum możliwości. W rozdziale piątym uzyskamy wskazów-

ki, jak rozpoznać, czy dotarliśmy do kresu naszego rozwoju, czy nasze wrodzone zdolności zostały wypełnione odpowiednimi przekonaniami i działaniami prowadzącymi do uzyskania tejże pełni.

Ostatni rozdział rozprawy Niemirowskiego stanowi podsumowanie teoretycznych rozważań, z którego wynikają praktyczne wnioski zarówno dla osób pragnących skutecznie kierować własnym rozwojem umysłowym, jak i dla pomagających innym w tym rozwoju. Cenne są tu wskazówki dotyczące konieczności otwarcia swego umysłu na poglądy innych, na zdarzenia niepotwierdzające posiadanego przez nas obrazu rzeczywistości, jak i przyznania się do własnej omyłności.

Praca *O naturze i wspomaganiu rozwoju umysłowego* jest ciekawa zarówno dla psychologów, jak i teologów, czy wychowawców zajmujących się rozwijaniem innych. Przedstawia ona zarówno naukowe, psychologiczne podejście do rozwoju poznawczego człowieka, jak i uzupełniające je podejście kładące nacisk na etyczny aspekt rozwoju człowieka. Najważniejsza konkluzja wyłaniająca się z tej pracy pochodzi z poglądów Jana Pawła II i dotyczy konieczności łączenia w swoim życiu Prawdy i Dobra, w celu osiągnięcia kresu rozwoju umysłowego. Jest to najważniejsza wskazówka zarówno dla osoby samosterującej własnym rozwojem, jak i dla osób wspomagających innych w osiąganiu pełni rozwoju umysłowego, co ostatecznie prowadzi człowieka do poczucia szczęścia i spełnienia.

Anna Rokowska